

JUGOSLOVANSKI OBRATNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

Izhaja enkrat na mesec. — Cena: za vse leto 12 Din, za pol leta 6 Din, posamezna številka 1 Din. Inserati po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in

upravnništvo: Ljubljana, Komenskega ul. 12. :: Poština plačana v gotovini. ::

Vsi cenjeni naročniki, ki še do sedaj niso poravnali naročnine za letošnje leto, se pozivajo, da nam takoj nakažejo 12 Din po poštini položnicah, ki smo jih priložili 1. številki, ker se jim bo sicer list ustavil.

Upravnništvo.

Poročilo o občnem zboru Jugoslovanske Obrtne zveze.

V lepem številu so se zbrali delegati Obrtnih zvez, bilo jih je preko 40, v nedeljo dne 10. junija v ljubljanskem Rokodelskem domu k občnemu zboru svoje matice — Jugoslovanske obrtne zveze. Prišli so, da pregledajo delo, ki ga je vršila centrala tekom enega poslovnega leta in da določijo njeno bodočo smer in taktiko.

Ob 10. uri dopoldne odprl predsednik g. Ivan Ogrin dobro obiskani občni zbor, pozdravi vse navzoče, posebno pa g. poslanca Gostinčarja, ugotovi sklepčnost ter objavi dnevni red. Po končanih uvodnih formalnostih poda takoj besedo g. poslanca G. Gostinčar pozdravi občni zbor v imenu Jugoslovanskega kluba ter opraviči odsotnost našega obrtnega poslanca g. Škulja, ki je nujno zadržan v zakonodajnem odboru, kjer se sedaj razpravlja o zakonskem načrtu o ustroju vojske. V izčrpnem enournem govoru poda smernice, ki jih mora zasledovati vsaka dobra organizacija ter napake, ki se jih mora izogibati. Kar se tiče notranje politike dobre obrtne organizacije, morajo nje člani sodelovati pri reševanju vseh važnejših političnih in gospodarskih vprašanj. V skupni stanovski reprezentanci, Trgovski in obrtniški zbornici, se v prvi vrsti rešujejo taka vprašanja, predvsem seveda strokovna. Delegati, ki jih imate v tej zbornici, morajo delati po vaših navodilih. V to so potrebni pogosti sestanki, na katerih jim dajete navodila. Danes imate pred seboj nebroj perečih vprašanj, ki vas tarejo. Omenim samo dohodninski davek in bolniške blagajne. Povsod bo treba energičnih korakov, da se napravi red in uvede tako stanje, ki bo v vašo korist. Važno je za vas tudi združništvo. V zunanji politiki morate gledati na mednarodne trgovinske pogodbe. Gledati moramo na varstvo domačega delavstva, na vzpostavitev normalnih predvojnih razmer ter na olajšanje pri potovanju in

prometu preko mej. Če omenjam politične zadeve, vam je znano, da je šla SLS pri zadnjih volitvah v boj za gospodarsko in kulturno avtonomijo Slovenije. Naš boj ne velja državi, temveč sistemu. Ustava je centralistična. Upravna razdelitev je projektirana na 33 županstev z maso uradništva in ogromnimi stroški. Po ustavi imamo tudi velikožupanijske skupščine, ki pa nimajo zakonodajne sile, temveč so samo posvetovalen organ vel. župana, ki bo njene želje upošteval ali pa ne. Pritožba bo mogoča samo na centralno vladno, katere eksponent bo vel. župan. Take avtonomije mi ne maramo. Danes zahtevamo od centralne vlade, da spremeni režim. Imamo samoradikalno vladno, ki jo podpira džemijet in Nemci. Mi stojimo ob strani in čakamo kaj bo. Predložili smo sporazum. Zahtevali smo, da se uredi razmere tako na podlagi obstoječih zakonov, kakor je nujna potreba. V Bosni, Baranji, Banatu in Bački nimajo občinskih zastopov, temveč samo komisarje. Na višjih mestih so ljudje, ki nimajo zaupanja med ljudstvom. Vlada bo morala storiti korake, da se to popravi. Sedaj je v razpravi vojni in uradniški zakon. Pri prvem se po načrtu zahteva 18 mesečna vojaška služba. Mi smo za uvedbo milice, če pa že mora biti vojaška obveznost, se naj skrajša na 6 mesecev. Ko omeni še bolgarsko revolucijo, konča svoj govor z apelom, da se naj slovensko obrtništvo strne v močno organizacijo pod okriljem SLS. Govornik je žel za svoja izvajanja burno odobravanje.

Po odobrenju zapisnika zadnjega občnega zbora poroča centralni tajnik. Iz njegovega poročila je posneti, da je imel centralni odbor 8 sej. Priredilo se je okrog 30 shodov ter ustanovilo precej novih Obrtnih zvez. Navezali so se stiki z obrtnimi organizacijami na jugu ter započela akcija glede bolniških blagajn in drugih gospodarskih vprašanj. Organizacija sistematično napreduje. Tajništvo je rešilo preko 300 dopisov in odposlalo preko 1100 dopisov. Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je imela centrala dohodkov okrog 44.700 Din, stroškov pa okrog 44.500 Din.

Nato poroča g. Gajšek o obrtnem kreditu. Centrala bo v bližnji bodočnosti tudi v tem pogledu storila potrebne korake.

G. predsednik Ogrin se peča predvsem z zgodovino organizacije v zadnjem času ter poroča o njenem sedanjem razvoju.

Pri spremembi pravil se zviša članarina z naročnino lista vred na letno 25 Din ter izvede delna reorganizacija centrale.

Sledijo volitve odbora. Za zveznega predsednika je bil zopet soglasno izvoljen g. Ogrin. Ostali izvoljeni odbor se je na prvi seji konstituiral sledeče: podpredsednik g. Molka, tajnik g. Krek, blagajnik g. Gajšek, gospodar g. Ložar, vsi v Ljubljani, ostali odborniki pa: gg. Zavodnik in Arhar (Št. Vid nad Ljubljano), Novak (Šiška), Rebolj (Kranj).

Pri slučajnostih se je razvila obširna debata glede perečih gospodarskih vprašanj, ki se je zaključila z mnogimi umestnimi sklepi. Ob koncu je bilo sprejetih 5 resolucij, v katerih se zahteva zopetna decentralizacija bolniških blagajn, volitve v Trgovsko in obrtniško zbornico v Ljubljani, se protestira proti nameravani uvedbi novih davkov, ki so predvideni v novem davčnem načrtu ter proti raztegnitvi srbskega obrtnega reda na celo državo. V zadnji se zahteva od ministra financ zopetna uvedba prejšnjih plačilnih nalogov, ker pri sedanjem sistemu sploh ni razvidno, za katere stvari se davek plačuje.

Po soglasno sprejetih resolucijah zaključil g. predsednik dobrouspeli občni zbor ob pol 2. uri popoldne s pozivom na udeležence, da ponesejo današnje navdušenje in načrte tudi domov med svoje tovariše, da z združenimi močmi nadaljujejo akcijo za zboljšanje položaja slovenskega obrtništva.

Obrtniki pred 3300 leti.

Zadnje mesece je govoril ves svet o velikih najdbah angleškega lorda Carnarvona v Egiptu. Posrečilo se mu je priti do grobnice faraona Tutankhamona, živečega pred 3300 leti, torej takrat, ko so bili še Izraelci v Egiptu. Grobnica ima več oddelkov, večje sobe so tri. Prvi dve so izpraznili, tretjo so samo odprli in so videli tam velikansko skrinjo, v kateri je druga skrinja in v tej najbrž faraonova mumija. Sredi februarja so vso grobnico zopet zaprli in zapečatili, ne dotakniviši se tretje sobe. S predmeti prvih dveh sob imajo dosti opravka do jeseni, preden bodo vse kemično preparirali, da na zraku ne razpade, in preden bodo vse spravili na varno. Z vsem grobom pa pravijo da imajo

opravka za tri leta. Jeseni bodo grobnico zopet odprli.

Zakladi, ki jih je lord Carnarvon odkril, prekašajo najsmelejše upe in najdrzejšo domišljijo. Prvi telegram, ki ga je poslal na Angleško je imel samo tele besede: »Daleč nad vsemi sanjami«. Angleški listi nam vsega bogastva kar naštetih niso mogli in pišejo o njem še kar naprej; govorijo nam o največji najdbi dragocenosti, kar jih sploh stari vek pozna, pravijo, da bi kaj takega mogli pričakovati z največjo domišljijo obdarjeni raziskovalci le v najbujnejših sanjah. Zakladi so seveda neprecenljivi; ne samo, da je vrednost tvarine samanasebi velikanska, neprecenljivi so zlasti vsled svojega zgodovinskega pomena; vrhu tega upajo dobiti poleg mumi je tudi velevažne listine, tičoe se zanimive dobe od l. 1400 do okoli 1350 pred Kristusovim rojstvom. Ko so stopili lord in njegovi spremljevalci v prvo sobo, je bil blešč nakopičenega bogastva tolik, da so morali umakniti oči. Medtem je pa lord umrl, umrl je tudi njegov učitelj in tovariš pri kopanju, Carter. Stara vera pravi, da se mrtveci maščujejo nad onimi, ki motijo njih mir; smrt lorda in njegovega prijatelja je to vero domačinov seveda pokrepila.

Za obrtnika so ti izredni zakladi še prav posebno zanimivi. Kažejo nam nedosegljivo popolnost nekaterih izdelkov, koji tudi moderni čas ni kos oziroma je vsaj ne more prekositi. Oglejmo si nekatere take izdelke.

Dosedaj so našli v grobnici okoli 170 najmnogovrstnejših predmetov. Njih se znam se nam zdi kot inventar vsega tega, kar je potreboval in rabil faraon v blešču svojega veličanstva v prestolni dvorani, na potovanju in doma. Našli so štiri vozove, posejane z dragimi kamni in zlatimi okrasiki, da se je lahko vozil po prostornih poljanah onega sveta; našli so puščice in loke, da je odbijal napade sovražnih sil, ki so mu branile vstop na oni svet; varuh v njegovem grobu mu je stal v tem boju zvesto ob strani; našli so potovalni baldahin, sprehodne palice, zlato pručico, predragocen prestol, posejan z najzlahtnejšimi kamni, pravtak stol, žezlo iz čistega zlata, žezlo iz črnega lesa z zlatim držajem, ki predstavlja glavo Azijata. Muhalniki so bili ravno taki kakor jih imajo še danes v Vatikanu, papeževi prestolnici; dva kipa imata oči iz gline in iz alabastra; vaze iz alabastra so ostale bele in niso prav nič porumenele; našli so konzerve kokošjega mesa v štiridesetih posodah, kemično so jih preizkusili in so čisto take kakršne so bile pred 3300 leti; posode teh konserv so podobne velikonočnim piruhom, meso je balzamirano in gotovo tudi še užitno. — Pred dvajset leti na primer so dobili ruski kmetje tisoč let starega tura, prednika našega goveda, zmrglega v ledeni jami, in jim je izborna teknil. — Rokavice so bile iz platna, oklepna srajca iz zlata oziroma iz zlatih sešitkov, sandale iz usnja in zlatih sponk; venci in šopki so sicer posušeni, drugače pa še zmerom taki kakor so bili tedaj, preden je peljal Mojzes Izraelce iz Egipta; štirje svetilniki iz brona so brezprimerno lepi in imajo velik kulturnozgodovinski pomen, ker so edina priča, kako so razsvetljevali faraoni svoje palače; sveča v enem svetilniku je še popolnoma ohranjena.

Sedaj pa pomislimo: 3300 let stara sveča in ravno toliko stare užitne konzerve! Prostori grobnice so bili ograjeni z jekleno ograjo, ključavnice niso bile nič slabše kokor so one, ki jih imajo danes v bankah.

Vse, kar so dobili, je izdelano v taki popolnosti, da se lahko meri z najfinjšimi obrtnimi izdelki modernega časa. O prestolu pravijo, da je ena najlepših umetnin, kar so jih dosedaj sploh na svetu dobili.

Vsi ti zakladi so last egiptovske vlade, ki bo pa gotovo lordovim dedičem pustila vsaj nekaj. Domačini pravijo, naj ostane vse tam na licu mesta in naj ne gre v glavno egiptovsko mesto, v Kairo. Upajo seveda na velik tujski promet in na z njim združen velik dobiček.

Nenavadno zanimanje vsega sveta je razvidno iz ogromne množice pisem in brzojavk, ki sta jih dobila Carnarvon in Carter iz vseh delov sveta. Napravili so tam doli posebno pisarno, da so odgovarjali vsaj na najbolj važne dopise, napravili so poštni in brzojavni urad. Je pa to v »dolini kraljev«, tam, kjer je bila stara egiptovska prestolnica Tebe.

Zlasti se zanimajo za najdbe obrtniki in trgovci. V več pismih povprašujejo, kakšna je rokavica, ki so jo našli v grobnici, in naj jim pošljejo njeno fotografijo, da bo za vzor letošnji poletni modi; tovarnarji čevljev se zanimajo za zlate faraonove copate in neki dovtipni tovarnar je pisal lordu, da bi usnje v copati prav gotovo ne zlezlo skupaj, če bi ga bil faraon Tutankhamon naročil v njegovi tovarni; več trgovcev s semeni iz Kanade in Avstralije se zanima za popis in fotografijo semenskih zrn, drugi zopet za konzerve itd. Vse polno je bilo v »dolini kraljev« filmskih operaterjev in vsako stvar so takoj ujeli. Sedaj se kažejo taki filmi že v vseh večjih mestih in bomo videli to kmalu tudi mi. Otroci vseh barv iz vseh delov sveta — tudi Indijanci — pišejo in prosijo za kak biser ali pa košček platna od ovoja starih mumij.

Na angleškem se ženske oblačijo danes kot staroegiptovske mumije, razni klubi si opremiljo sobe v egiptovskem slogu, vrtar spredaj je oblečen kot čuvaj faraonov; v kavarnah sedijo in se obnašajo kot egiptovski plemiči, stene so pa naslikane s slikami iz domačega življenja v starem Egiptu; sploh, zdi se ti, da se je staroegiptovsko življenje preselilo v London, moderne Tebe.

Še hujši so Amerikanci in na stotisoče jih je že napovedalo svoj prihod v Luksor, vasico na razvalinah Teb, tja kjer je »dolina kraljev«. V svrhu hitrejšega potovanja iz Londona v dolino grobov so ustanovili v Londonu posebno zrakoplovno družbo z naslovom: Temza—grobovi (Temza je reka, ob kateri leži London). Rabijo za pot dva dni ali tri in so tako dosti hitreje na cilju svojih želja kakor bi bili sicer.

Torej vsestransko zanimanje, ves svet govori in razpravlja danes o Tutankhamonu. Vsekakor navdušenje, ki je vendar enkrat na pravem mestu.

Lord Carnarvon pa uživa sedaj s faraonom vred večni mir.

Prizivi proti davku na poslovni promet.

Davčna oblastva so odmerila koncem leta 1922 občno pridobnino (patent) za leti 1922 in 1923, začetkom letošnjega leta pa tudi davek na poslovni promet za čas od 1. oktobra do 31. decembra 1922.

Plačilnih nalogov davčna oblastva ne razpošiljajo ne za eden ne za drugi davek. Vsako davčno oblastvo je razgrnilo ali pa še bo razgrnilo predpisne sezname v svoji uradni pisarni, pri davčnem uradu in pri županstvih. Ta razgrnitev traja 15 dni ter se čas razgrnitve objavi z razglasom pri županstvu. Ko preteče ta 15 dnevni rok, se vlagajo naslednjih 15 dni lahko pritožbe (prizivi).

Kakor je znano našim čitateljem že iz nekega članka v števil. 6 iz leta 1922, se dele glede davka na poslovni promet davčni zavezanci v 3 skupine.

Prva skupina obsega vse one, ki so imeli v letu 1921 prometa več nego 360.000 Din. — Ti so morali napraviti že lansko poletje prijave, koliko so imeli prometa v IV. četrtletju 1921 in koliko vsako četrtletje pozneje. Obenem so morali plačati 1 odstotni davek že vsako četrtletje kar sami na podlagi knjige opravljenega prometa, ki jo morajo voditi in hraniti doma.

Druga skupina obsega vse one, ki so imeli v letu 1921 prometa pač 15.000 Din toda ne več nego 360.000 Din. — Tem ni treba voditi nikake knjige opravljenega prometa in zapisovati vanjo dnevnega izkupička ali pa zaslužka (kosmatega). Pač pa so morali lansko poletje poslati tudi davčnemu oblastvu prijavo, koliko je znašal njih promet v letu 1921. Ako so lani to prijavo opustili, jim je odmerilo davčno oblastvo davek na poslovni promet kar na podlagi uradnih podatkov ter bi bila njih pritožba sedaj brezuspešna; vdati se morajo kar v odločbo komisije.

Tretja skupina obsega vse one, katerih promet v letu 1921 ni znašal 15.000 dinarjev. — Tem je davčna oblast davek pavšalno kar sama odmerila, in sicer kar na podlagi podatkov za občno pridobnino. Imeli niso nikake dolžnosti, da bi bili naredili kako prijavo. Ako jim je davčno oblastvo davek previsoko odmerilo, naredé lahko pritožbo ne gledé na to, ali so postali svoj čas kako prijavo ali ne.

Prva skupina.

Davek računajo davčna oblastva v smislu novih določil ravno z 1 odstot. od celotnega prometa. Če se je predpisalo komu davka, n. pr. 4.800 Din, se je vzel njegov promet torej s 480.000 Din.

V tej prvi skupini se pritoži lahko prav vsakdo, če je v letu 1922 naredil kako prijavo ali pa ne. Davčno oblastvo je bilo dolžno ga namreč prisiliti, da je plačal za vsako četrtletje davek že lani, in sicer na podlagi knjige, ki jo vodi in hrani on doma.

Ako je promet previsoko vzet, je narediti pritožbo in v njej povedati, da je bil davek vsako četrtletje tako oddan, kakor je znašal promet po knjigi

opravljenega prometa v resnici. Davčno oblastvo bi bilo moralo namreč strankinim podatkom v tej skupini verjeti in predpisati samo tisti davek, ki ga je stranka sama plačala. Če je pa davčni odbor ali komisija menila, da ni davčni zavezanec napovedal vsega prometa, bi bila morala prej pogledati njegovo knjigo ter mu povedati razloge, zakaj ne smatra vpisov v knjigo kot pravih, tako da bi bil davkoplačevalec pravilnost svojih napovedi in vpisov, ki jih ima v knjigi, lahko še dokazal. Če mu je davčno oblastvo njegov promet kar samo povišalo, ne da bi ga bilo prej pozvalo, naj predloži knjigo, in mu dalo nato pomisleke, je vsa odmera neveljavna.

Pritožbo je vložiti v 15 dneh potem, ko so bili predpisni sezname zadnji dan pri županstvu razgrnjeni. Kolkovati jo je z 10 dinarji ter jo je vložiti pri davčnem okrajnem oblastvu (v Ljubljani za mesto pri davčni administraciji).

Druga skupina.

Pritožba je veljavna samo takrat, če je naredil davčni zavezanec lansko poletje prijavo, koliko je imel prometa v l. 1921.

V pritožbi je navesti, koliko je znašal promet v IV. četrtletju 1921 in koliko v letu 1922 v resnici, ter ponuditi v ta namen morebitne dokaze (na pr. kake zapiske) ali pa je predlagati kake gotove, seveda nepristranske zaupnike in izvedence. Navedejo se lahko kaki drugi primeri, v katerih je davek nižje odmerjen, dasi ima dotičnik morebiti več pomočnikov in več dela, nego prizivatelj.

Pritožbo je kolkovati z 10 Din ter jo je vložiti ravno tako v 15 dneh in pri istih oblastvih, kakor smo povedali pri prvi skupini.

Tretja skupina.

Ker ni imela ta skupina nikake prijave dolžnosti, je pritožba veljavna v vseh primerih. Vse kar smo povedali sicer o njej pri drugi skupini, velja tudi za to skupino, torej zlasti tudi to, da znaša kolek 10 dinarjev in da jo je vložiti v 15 dneh potem, ko je bil predpisni seznam zadnji dan pri županstvu razgrnjen.

Paziti je treba zlasti pri obrtnikih, ki vrše svoj poklic z največ dvema stalnima pomočnikoma ali uslužbencema ter se pečajo le s popravili, izdelujejo in predelujejo blago samo po naročilu in brez pretežnega sodelovanja kapitala. Taki obrtniki so prosti prometnega davka. Ako se jim je pomotoma ta davek predpisal, naj vložijo kar pritožbo, ne gledé na to, ali so naredili svoj čas prijavo ali ne, ali jih je uvrstilo davčno oblastvo v tretjo ali pa v kako drugo skupino. — Ravno to velja tudi za hišno industrijo, kolikor se pečajo z njo izključno rodbinski člani brez pomožnega osebja. Tudi ti so davka na poslovni promet prosti.

Glede števila pomočnikov ali uslužbencev je pripomniti, da je vzeti ono stanje, ki je bilo v letu 1922, ne ono ki je sedaj. Ako je imel kdo n. pr. lani samo 2 pomočnika, letos jih pa ima tri, je za leto 1922 še prost davka na poslovni promet. — Med stalne pomočnike in uslužbence se štejejo tudi va-

jenci, ravno tako tudi sezijski pomočniki (taki, ki so samo v času pravega dela, na pr. pri zidarjih), če jih tudi ni imel davčni zavezanec celo leto.

Vzorci za pritožbe.

1. Prva skupina.

Davčni administraciji

v Ljubljani.

Kakor sem razvidel iz predpisanega seznama, se mi je odmeril davek na poslovni promet za IV. četrtletje 1923 s 1600 Din, za leto 1922 pa s 7200 Din. Potemtakem bi bil imel jaz prometa v IV. četrtletju 1921 160.000 Din, v letu 1922 pa 720.000 Din.

Glasom knjige opravljenega prometa sem naredil jaz prometa v resnici v IV. četrtletju 1921 samo 100.200 Din, v letu 1922 pa samo 380.000 Din. Dokaz temu moja knjiga, ki jo redno vsak dan sproti vodim in katero davčno oblastvo lahko vsak čas pogleda.

Če je imelo davčno oblastvo glede mojega prometa kake dvome, bi bila morala komisija skleniti, da se moja knjiga prej pregleda, in bi se mi bili morali dati nato prej pomisleki, če bi se vpisi v knjigi ne zdeli pravilni. Razlogi za domnevanje take nepravilnosti bi se mi bili morali poprej tudi naznaniti.

Ker je pa komisija prometni davek kar samovoljno povišala, je vse postopanje neveljavno in prosim, da naj se ta predpis razveljavi.

Ljubljana, dne 17. maja 1923.

Anton Jeraj,

mizarski mojster,

Kolodvorska ulica h. št. 4.

2. Druga in tretja skupina.

a) Davčnemu okrajnemu oblastvu.

v Radovljici.

Za IV. četrtletje l. 1921 se mi je odmerilo na davku na poslovni promet 620 dinarjev, za leto 1922 pa 2540 Din. Potemtakem bi imel jaz prometa v IV. četrtletju l. 1921 62.000 Din, v letu 1922 pa 254.000 dinarjev.

Jaz sem imel ves čas vendar samo tri pomočnike in enega vajenca. Sam sem pa bolehen ter sem le malo delal. Že iz tega je razvidno, da je promet previsoko vzet. Pripomniti moram, da je bil vajenec šele začetnik, eden od pomočnikov se je bil pa pred poldrugim letom šele izučil. Mojemu sosedu N. N., ki je imel štiri pomočnike in dva vajenca, se je ocenil promet še nižje kakor meni, torej je pri meni očitno pomota in prosim, da naj se popravi, ker je znašal največ samo 40.000 Din (v IV. četrtletju 1921), oziroma 180.000 Din (v letu 1922).

Radovljica, dne 20. maja 1923.

Janez Ramovš,

čevljar v Radovljici št. 64.

b) Davčnemu okrajnemu oblastvu

v Kranju.

Za četrtletje l. 1921 se mi je predpisalo na davku na poslovni promet 120 dinarjev, za leto 1922 pa 520 Din.

Davčno oblastvo je pa prezrlo, da sem jaz navaden rokodelca, ki sem imel zlasti v IV. četrtletju 1921 in ravno tako ves čas tudi v l. 1922 samo 1 pomočnika in 1 vajenca. Šele letos imam 2 pomočnika in 1 vajenca. Pečal sem se le s popravili, novo blago sem izdeloval pa samo, če je kdo naročil, ne pa za trgovino. Kapitala nimam vloženega v obrtu takorekoč nobenega, ker prinesejo naročniki blago sami in dodam jaz le kako malenkost, ki jo sproti kupim.

Odmera je pri meni pomotna, prosim, da se mi prizna davčna prostost in da se tudi vsako prisilno izterjavanje tega davka odgodi, dokler ne bo ta priziv rešen, ker bi moral denar vsled pičlega zaslužka na posodo iskati, če bi bil prisiljen ga plačati.

Kranj, dne 20. maja 1923.

Ivan Lovšin,

krojač v Kranju št. 16.

Iz Irgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Poročilo o seji dne 5. junija. Dopolne ob 9. uri so se pričele seje posameznih odsekov, kot trgovskega, obrtnega in industrijskega, nato pa finančnega. O nekaterih točkah, ki jih je obravnaval obrtni odsek, govorimo na drugem mestu. Popoldne ob 14. uri se je vršila seja združenih odsekov, takoj na to pa se je vršila plenarna seja. Iz seje združenih odsekov je omeniti zelo važen sklep, da v bodoče za plenarne seje ni treba več imenovati po dva overovatelja zapisnika, kakor je bilo do sedaj običajno, ker opravični red tega ne predvideva. Vzrok, da je do tega prišlo, tiči v tem, da se je g. svetnik Ložar, overovatelj prejšnje seje, protivil podpisu zapisnika, ki govori o sklepčnosti. Temu se torej v bodoče gospodom, ki tvorijo večino ne bo več bati.

Ob pol 16. uri otvori g. predsednik Knez plenarno sejo. Navzoča sta bila tudi prvi podpredsednik g. Ogrin in drugi podpredsednik g. Schrey ter 28 ostalih svetnikov od skupnih 48. G. Marenčič iz Kranja in g. Močnik iz Mozirja sta umrla in njuni mesti še nista izpolnjeni. Seje se je udeležil tudi vladni zastopnik g. dr. Rataj. Predsednik se spomni umrlega zborničnega svetnika Ivana Močnika, ki je umrl 24. maja kot žrtev svojega poklica. Spominja se njegovega marljivega sodelovanja ter predlaga, da ga zbornica ohrani v častnem spominu. Predsedniško poročilo se ni prečitelo, ker bi bilo zavzelo preveč časa ter se bo po možnosti natisnilo. G. tajnik dr. Windischer poroča o načrtu novega davčnega zakona ter o predlogih, ki jih je zbornica poslala k temu zakonu finančnemu ministru, kakor tudi o pobiranju dokladov po raznih korporacijah na direktne davke. Priporočal je, da se zbornica izjavi za maksimalen način; sicer je pa ta način že sedaj v veljavi ter visokost dokladov dovoli le oblast. G. Jelačin ml. se je pritoževal proti sistemu davčne oblasti za mesto Ljubljano ter predlagal deputacijo 3 članov, ki bi šla k finančnemu delegatu ter se pritožila proti pre-

hudemu navijanju davkarije. G. Zadravec zahteva, da se zopet vzpostavi prizivna komisija za dohodnino.

V splošnem se je govorilo in debatiralo o tej podstavki tudi že dopoldne v finančnem odseku, prav posebno pa o silnem davčnem vijaku, ker so naši davčni uradniki pri tem navijanju pravi mojstri ter so izprešali pri nekaterih davkih v letošnjem letu do sedaj že veliko več, kot se je mislilo dobiti v celim letu. V bližnji Hrvatski, osobito pa v Srbiji daleč ne navijajo davke na tako grozno višino. Nobenemu gospodu pa ni prišlo na um, da bi se izjavil, da nas edino le avtonomija zamore rešiti prehudega davčnega vijaka. Nadalje se je sprejel zbornični račun za l. 1922. Vsa zbornična imovina znaša okrog 1.537.886 Din. Nato so se obravnavali predlogi g. Hribarja o samostojnih davščinah. Predlog je proti temu, da bi smele občine kar same sklepati o samostojnih davščinah. Posebno se je mislilo pri tem na ljubljansko občino, ki je zadnji čas uvedla več takih davkov. Predlog g. Lenaršiča o pridobninah se je odkazal nazaj odseku, ker bi se morala zbornica izjaviti proti oprostitvi pridobnine in pristojbin raznih zadrug. Zato se je sklenilo sporazumeti se, če mogoče, z interesi.

Na dnevnem redu je bila tudi točka o naši industrijski politiki in industriji v Sloveniji. Referent g. svetnik Rebek je kritiziral knjigo načelnika oddelka ministrstva trgovine in industrije g. Saviča, »Naša industrija i zanati«, v kateri piše tudi o industriji v Sloveniji ter je za to, da se prenese važnejše industrijske projekte v centrum države, češ, da je z narodnoobrambnega stališča nevarno imeti tu industrijo. Čule so se prav zanimive stvari tega velikega gospoda, ki je po telesu res velikan. Slišalo se je v debati pri tej točki tudi, da se odpelejo te dni stroji iz tobačne tovarne nekam v Srbijo. O točki »Telefonski razvoj v Sloveniji« je referiral g. zbornični pristav Mohorič. O tej točki govorimo na drugem mestu. Seja je bila zaključena ob 6. uri zvečer.

Seja obrtnega odseka dne 5. junija. Poleg drugih zasebnih zadev in dispens prošenj za podelitev koncesij, so se podala še sledeča mnenja z ozirom na vprašanja deželne vlade:

1. Spada li naprava lesene vrtno ograje in naprava lesenih oblanih tal v delokrog tesarja ali mizarja? Praviloma je to tesarско delo, vendar sme na deželi, kjer ni v občini tesarja, delati to tudi mizar.

2. Fotografii, ki hodijo okrog ter fotografirajo za plačilo, ali se nastanejo začasno v kakem kraju, kot na primer v Ljubljani pod Tivolijem, bodo odslej morali imeti obrtno dovoljenje, kot pravi fotografii z obrtno pravico.

3. Za nastop samostojne obrti je na Hrvaškem veliko enostavnejše urejeno kot pri nas. Zato marsikdo iz Hrvaške prične pri nas obratovati na ta način, da tu kar prijavi podružnico. Če bo hotel kdo v bodoče to storiti, bo moral doprinesiti dokaze sposobnosti, kot za nastop obrta.

4. Deželna zadruga tesarjev se je pritožila, da tesači tramov posegajo v njih delokrog. Poda se mnenje, da spada tesaenje tramov v prosto obrt.

5. Krojaštvo v večjih mestih je že zelo

napredovalo. Zato se je zadruga krojačev v Ljubljani obrnila na vlado s prošnjo, da bi se odslej upeljalo za ljubljansko obrtno okrožje preizkušnje za mojstre. Odsek v smislu obrtne novele iz l. 1908. to priporoča, opozarja pa zadrugo, da naj predloži tozadevni statut. Ko se vpeljejo preizkušnje za mojstre, bodo smeli le ti imeti vajence ter se imenovati preizkušeni krojaški mojster.

6. Gostilniška zadruga za Celje ter ona za celjsko okolico bi se naj združile v eno zadrugo. Odsek to priporoča. Celjska zadruga šteje 41, okoliška pa 72 članov.

7. Zveza gostilničarskih zadrug je proti temu, da bi pivovarne smele prodajati pivo v sodčkih in zabojih (steklenicah) tudi privatnim osebam. Odsek tega ne more priporočati.

8. Obravnavala se je tudi prošnja za druge krovce v Ljubljani, da se krovstvo prizna kot rokodelska obrt. Sklene se, da je to res smatrati za rokodelsko obrt, vendar smejo tudi tesarji ali zidarji kriti strehe z opeko v krajih, kjer ni krovcev.

9. Zadruga sedlarjev v Ljubljani želi, da bi se v sedlarsko stroko spadajoča dela odslej delila kot pri mizarjih, tako da bi bile v bodoče sledeče stroke: sedlarji, jermenarji in torbarji ter ličarji vozov. Odsek je mnenja, da taka delitev ni umestna, ker bi potem v manjših krajih sedlarji s tako majhno kompetenco zelo težko izhajali.

10. Ravno nasprotno pa zahteva zadruga slikarjev, da bi se tudi za Ljubljano ukinilo, da bi se ta obrt delila na 4 kategorije in sicer v soboslikarje, pleskarje, črkslikarje in ličarje. Odsek pa je mnenja, da je v interesu teh obrtnikov, če se posebno v večjem kraju, kot n. pr. v Ljubljani potrebno, še bolj specificira ta obrt.

Splošno se je ta dan pri vseh sejah čula le tožba, da smo Slovenci, ki smo vendar vajeni živeti v urejenih razmerah, prikrašani, da se hoče danes izvajati centralizem v najhujši meri ter da smo preveč odvisni od Belgrada. Jasno je, da je naša rešitev edino le v široki avtonomiji. Tudi za trgovce, obrtnike in industrijo bi bilo marsikaj drugače, a gotovi gospodje v zbornici, četudi vidijo, kje da je krivda in akoravno kritizirajo tako delovanje, vendar tedaj, kadar bi se bilo treba pokazati, vedno podpirajo tiste ljudi, ki so največ krivi, da smo prišli tako daleč.

Zasedanje prizivne komisije za dohodnino. Spričo eminentnega interesa pridobitnih krogov na poslovanju prizivne komisije za dohodnino, je Trgovska in obrtniška zbornica za Slovenijo v svoji zadnji plenarni seji sklenila zaprositi delegacijo ministrstva financ, da ukrene, kar je potrebno za bližnje sklicanje prizivne komisije. Gospod finančni delegat se je takoj odzval zbornični prošnji ter sporočil, da bo prizivna komisija za dohodnino sklicana, čim bodo vsi od davčnih oblasti predloženi prizivni spisi preizkušeni in poročevalčevi predlogi zadostno pripravljeni.

Po vsej priliki se to zgodi kakor lansko leto meseca julija. Pri tej priliki bodi tudi ugotovljeno, da naša finančna uprava posluje v jako težavnih razmerah, ker ima na razpolago le skromno število izurjenega uradništva. V novih razmerah ima zlasti strokovni odde-

lek I. delegacije, kjer se obravnavajo dohodninski prizivi, jako razsežen, težaven in odgovoren delokrog, ker je moral prevzeti poleg avtomatičnega prirastka poslov še druge nove agende. Ne smemo pozabiti, da je vsled neugodnih plačilnih razmer naši davčni upravi na razpolago jako malo število uradništva, osobito uradništva z akademično izobrazbo.

Razvoj telefon. in brzojavnega omrežja v Sloveniji.

(Poročilo zborničnega konc. pristava g. Ivana Mohoriča na plenarni seji Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani dne 5. junija 1923.)

Zbornični okoliš je bil do svetovne vojne pod Avstrijo glede telefonskega omrežja napram drugim pokrajinam skoro na zadnjem mestu. Na ozemlju sedanje Slovenije nismo imeli poštne in brzojavnega ravnateljstva in je spadala Kranjska pod ravnateljstvo v Trstu in Štajerska pa pod graško ravnateljstvo, ki sta tu seveda v prvi vrsti skrbeli za razvoj svojih okolišev. Stanje pred vojno na Kranjskem je bilo leta 1915 ob izbruhu vojne z Italijo 1145 km državnih telegrafskih vodov, 48 km železniško-telegrafskega voda torej skupno 1193 km brzojavnih vodov. Dolžina brzojavnih žic je znašala na teh vodih 5741 km. Kranjska je imela 109 državnih brzojavnih uradov, med njimi samo enega in sicer v Ljubljani s permanentno službo. Železniških brzojavnih uradov je bilo 77, privaten samo eden, torej skupno 187. Med krajevno telefonsko omrežje je obsegalo pravzaprav samo tri tranzitne vode z Dunaja proti Trstu in je merilo na Kranjskem 331 km, dolžina žic pa je znašala 1201 km. Krajevna telefonska mreža je obstajala samo v Ljubljani in za službene namene je bila telefonska centrala tudi v Postojni za omejitev napak. Celokupno krajevno telefonsko omrežje je merilo 474 km, medtem ko je število vseh telefonskih abonentov znašalo 469. Na spodnjem Štajerskem in v Prekmurju, glede katerega nimamo posebne statistike, je bilo v tem oziru vendarle mnogo bolje.

Razvoj med vojno.

Naključje je hotelo, da je postala sedanja Slovenija od leta 1915. naprej ožje vojno ozemlje, sedež najrazličnejših poveljstev in čet ter taborišč, ki so brezpogojno rabili telefonske zveze. Toda vodi in zveze, ki so bile zgrajene med vojno nosijo povečini provizoričen značaj, ker so deloma zgrajene s kabli kot provizorni vodi, deloma pa z železno žico, ki za mirodobni trgovski promet ni uporabna.

Omrežje se je tekom vojne znatno razvilo in tako je bilo začetkom januarja leta 1919. v Sloveniji 1645-505 km telegrafskih prog in 6398-206 km telegrafskih vodov. Telefonske trase pa so znašale že 642-422 km, medtem ko so telefonski vodi merili 6314-553 km. Interesantna je bila izpeljava brzojavnih vodov ob štajersko-kranjski meji, kjer je na vsakem bregu vodil po eden brzojavni vod, preko Save pa ni bilo zveze, tako, da se je brzojavke iz

Krškega moralo pošiljati preko Ljubljane v Sevnico, odnosno Brežice, brzojavka iz Kočevja v Delnice pa preko Ljubljane, Rakeka in Prezida. Brzojavka iz Metlike v Karlovac mora preko Novega mesta na Jesenice na Savi in preko Zagreba v Karlovac.

(Dalje.)

Knezoškofo

Anton Bonaventura Jeglič, zlatomašnik.

Letos mine 25 let odkar je zasedel stolico ljubljanske škofije knezoškofo dr. Anton Bonaventura Jeglič. Istočasno praznuje naš vladika tudi 50 letnico mašništva.

Dvojnega jubileja našega ljubljanskega velikega duhovna se veseli ves narod. V vseh slovenskih občinah in župnijah verniki z največjimi slavnostmi proslavljajo ta praznik. Vsa naša javnost je že izražala svoje veselje, da je ta veliki dobrotnik, duhovnik in voditelj naš doživel to redko slavlje. Celo nasprotno časopisje ni moglo utajiti velikega dela, ki ga je storil dr. Jeglič za prosvetno, narodno in gospodarsko povzdigo slovenskega ljudstva.

Enoglasno, kakor redkokdaj, je morala izzveneti sodba, da je knezoškofo dr. Jeglič naš najboljši duhovni oče, najdobroteljnejši voditelj in neustrašeni borec za našo versko in narodno svobodo. Vse njegovo življenje je nepretrgana veriga dobrotvornih del, ki ne prenehajo ponavljajo veliko pesem ljubezni in nesebične požrtvovalnosti, ki jo goji prevzvišeni do svojega naroda.

Tudi slovenski katoliški obrtniki imamo brezštevila vzrokov, da se hvaležno spominjamo svojega škofa-zlatomašnika. Mi proslavljamo jubilej svojega velikega prijatelja, dobrotnika in podpornika. Kdo bi mogel naštetiti dobrote, ki so jih bili in so jih še vedno deležni mnogi naši tovariši? Spomnimo se ob tej priliki samo ljubezni s katero je prevzvišeni spremljal našo organizacijo, naš tisk, podpiral s svojim vplivom naša stremjenja kjerkoli se mu je nudila prilika. On, ki je veliki reformator slovenskega javnega življenja, je našel vedno priliko, da je poskrbel tudi za nas.

V hvaležnosti in spoštovanju slavimo njegov zlati in srebrni jubilej.

Strokovne vesti.

Poslovalnica. Na spodbudo obrtništva v Prekmurju se je pri tajništvu Jugosl. obrt. zveze ustanovila sekcija za posredovanje služb, sprejem vajencev itd. V listu bomo otvorili posebno rubriko pod gornjim naslovom. Vsak, ki želi kaknega mesta ali pa oddati vajenca h kakemu mojstru, nam naj to sporoči. Nasprotno pa prosimo tudi cenjene mojstre in podjetnike, da nam sporočajo potrebo po učnih in strokovnih močeh. Pri vajencih se naj posebej navede, če se ga želi oddati oziroma sprejeti brez oskrbe ali z oskrbo. Posredovalo se bo tudi v »Slovencu«.

Industrijsko-obrtna vzorčna izložba v Mariboru. Kakor lansko leto, se vrši tudi letos v našem obmejnem Mariboru široko zasnovana industrijsko-obrtna vzorčna izlož-

ba, združena z vrtnarsko, vinsko umetniško in gradbeno razstavo, in sicer v času od 15. do 26. avgusta 1923. Kakor je sedaj projektirano, se bo razstava razdelila na 7 skupin in sicer v: oblačilno, aprovizacijsko, stavbinsko, lesnooddelovalno in kovinsko stroko, v ostale izdelke obrti in industrije ter inozemske tvrdke. Prijavnice je doposlati na Upravo izložbe v Mariboru, Aleksandrova cesta šte. 22. zajedno z denarno pošiljateljico, ki znaša za obrtnike 50 Din, za industrialce pa 250 Din. Ta znesek se pozneje odračuna od najemnine za prostor. Najemnina znaša po m² za industrialce 100 Din, za inozemske tvrdke 150 Din in za obrtnike 50 Din. Ves inventar za prostore si morajo oskrbeti razstavljalci sami. Kdor želi v svoj oddelek napeljavo vodovoda ali elektrike, mu izvrši to uprava na njegove stroške. Dovoz in odvoz razstavnih predmetov lahko oskrbi razstavljalci sami ali pa uprava na njegove stroške. Predmeti morajo biti na razstavnem prostoru urejeni do 13. avgusta. Uprava bo poskrbela za znižano vožnjo po železnicah, za kar bodo izdane posebne legitimacije. Stanovanjski oddelek uprave posreduje preskrbo prenočišč proti prijavam najkasneje do 8. avgusta ter posredovalnico v znesku Din 3. Kdor želi natančnih informacij, oziroma želi razstaviti, se naj obrne na Industrijsko-obrtno vzorčno izložbo v Mariboru, Al. 22, ki mu pošlje razstavni red in prijavnico.

Opozorilo za delodajalce. Na podlagi § 102 zakona o zaščiti delavcev so delodajalci ter vsa državna in samoupravna oblastva, ki odpuste naenkrat več kot 5 delavcev, dolžna to javiti najbližji Kraj. Borzi dela še isti dan po izvršeni odpovedi z označbo števila in poklicev. Vsa državna in samoupravna oblastva ter koncesionirana podjetja so dolžna vse delovne moči naročiti predvsem preko Borze dela. Vsi interesenti se opozarjajo, da zapadejo v slučaju, da te odredbe ne bi izpolnjevali, denarni kazni od 50 do 3000 Din.

Društveni vesnik.

† Ivan Močnik.

Član trgovsko-obrtna zbornice Ivan Močnik, kovač v Lokah pri Mozirju, je dne 24. majnika umrl. Blizu hiše si je bil pripravil kopo, v kateri je kuhal oglje. Ko je hotel 7. majnika popoldne nekaj popraviti, je padel notri ter zadobil v hudem soparu strašne opekline po vsem telesu od prs doli ter na rokah pod laktmi. Čuditi se je, kako se je sploh mogel rešiti ven. Prišel je usmiljeni brat Placid iz Vrbja ter mu ljubeznivo in spretno stregel. Opekline so se že začele celiti. Toda Močnik je imel zastarel pljučni katar, ki se mu je zdaj ponovil, se razširil, in po 17 dnevnem strašnem trpljenju je izdihnil v 37. letu starosti, dvakrat previden s sv. zakramenti.

Ivan Močnik je bil značilna in daleč znana osebnost. Izobražen kakor redko kdo, — imel je šest gimnazijskih razredov, je prevzel očetovo dedščino, ter si kmalu uredil prav čedno železarno. Za ženo si je vzel najvzlednejšo mladenko, ki je bila dolgo časa delavna v naših društvi, Heleno Matko iz Mozirja. Ona mu je bila veselje in

pomoč. Tiha, delavna in razumna, je blagodejno vplivala na njegov razburljivi značaj. V Močnikovi hiši je vladal strah božji in ljubezen božja.

Ne redko so prihajala velika naročila. Udarci Močnikovega kladiiva, katerega je gnala voda, so se razlegali v zgodnjih in poznih urah daleč naokrog. Udeležil se je s svojimi izdelki tudi obrtne razstave v Celju.

Nesebičen, agilen, vedno poln novih misli in načrtov, je bil Ivan Močnik povsod v prvih vrstah, kjer se je delalo na krščansko-socialnem programu. Bil je tudi član načelstva SLS v občini Mozirje. V okolici je bil prvi svetovalec. Da se je ustanovila v Mozirju »Gospodarska zadruga«, je v veliki meri njegova zasluga. Ko se je vršil lani prvi katoliški shod na Štajerskem v Nazarjah, mu je bil izbran dragi pokojnik za predsednika. Kjer je bila kaka seja ali shod, če drugi nihče, Močnik se ga je gotovo udeležil.

Pokopali smo ga dne 26. majnika. Poleg šesterih duhovnikov ter mnogoštevilnih sorodnikov, znancev in prijateljev so se udeležili pogreba občinski odborniki z županom na čelu, zastopniki KZ ter mozirski in nazarski »Orli«, ki so mu poklonili lep venec. Nazarski pevski zbor je med sv. mašo in pri pogrebu ganljivo pel rajnemu v slovo.

Močnikovi blagi duši večni pokoj!

Iz centralnega tajništva.

Vse tiste Obrtne zveze, ki do sedaj še niso poslale seznam članov in članarine za letošnje leto, se pozivajo, da to nemudoma store. Vsi sklepi občnega zbora se bodo sporočili potem okrogno. Uradne ure tajništva so vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne v Rokodelskem domu, Komenskega ulica 12, pritličje levo.

Raznoterosti.

Ogrska premogovna industrija. Pred svetovno vojno je stala Ogrska v tej industriji v Evropi na 7. mestu, in sicer je znašala produkcija:

Leta	1913	1914	1915	1916	1917
Milj. ton	8.9	8	8.1	7.8	7.3
Leta	1918	1919	1920	1921	
Milj. ton	6.8	3.9	4.9	6.1	

Veliko nazadovanje v zadnjih letih je pripisovati predvsem radi tega, ker je morala Ogrska odstopiti v trianonskem miru veliko premoga vsebujočih pokrajin. Vrednost produkcije je znašala l. 1915. — 203 milijone K, l. 1922 pa samo še 83.5 milijonov K, torej približno 41%. Ogrska je morala odstopiti sledeče premogovne distrikte v produkcijski vrednosti za 84.25 mil. K Rumuniji, 34.27 mil. K Češkoslovaški in za 1.22 mil. K Jugoslaviji. Poseduje sedaj še 38 večjih in manjših premogovnikov, in sicer pri Tatabaranji, Esztergomu, Pécz, v komitatih Tolna in Baranja, pri Nogradu, Salgotarjanu in Nogradu. Od prejšnjega kamnitega premoga (Steinkohle) je obdržala približno 73% kar prednaša vsoto 8 milijonov metrskih stotov. Rujava premoga se nakopi je nekako 56 milij. met. stotov, to je 70% predvojne množine.

Ker je morala uvažati že pred vojno premož v veliki množini iz Avstrije, Nemčije in nekaj malega tudi iz Anglije. Danes je navezana izključno le na uvoz angleškega premoga, in sicer še v veliko večji meri, ker mora poleg izgube premogovnega ozemlja oddajati še razijski premož na države Male antante, in sicer prav posebno Jugoslaviji. Odpiranje novih eventuelnih premogovnikov je pa zopet zvezano z velikimi težkočami, ker primanjkuje obratni kapital. Ta kriza se skuša ublaževati s pritegnitvijo inozemskega kapitala. Tako je na največjem podjetju premogovne industrije, na Ogrskem splošnem premogovniku d. d. udeležen v veliki meri francoski kapital.

Ogrska premogovna industrija stoji in industriji države na 2. mestu. Kar tiče delavstva, jih je zaposlila leta 1921. 27.714, l. 1922. pa 44.764. Že iz tega sledi, da se dela v vseh premogovnikih s ponovljenimi močmi in da se skuša polagoma zboljšati vojne posledice. Kar tiče plač, ni točnih podatkov. Znano pa je, da dobivajo rudokopi poleg denarja tudi življenjske potreščine po znižanih cenah, kar je pač velika opora v teh težkih časih.

Vzpostava porušenih krajev v Franciji. Po poročilih francoskega ministrstva za osvobodjene kraje imamo sledečo sliko: Od 741.993 porušenih hiš se jih je zopet vzpostavilo 553.977, od 4.690.183 prebivalcev se jih je povrnilo 4.070.970 in od 3.306.350 hektarjev neobdelane zemlje se je posadilo zopet 1.923.479 hektarjev. Da so se zasuli strelski jarki se je potrebovalo 280.102.300 kubičnih metrov materiala. Od 22.900 razrušenih tovarn je zopet zgrajenih 19.967. Od 58.967 km cest pa zopet 32.650 km.

Banke v Jugoslaviji. Najnovejši statistični podatki finančnega, trgovskega in industrijskega ministrstva nam pripovedujejo, da je v Jugoslaviji 585 denarnih zavodov, bančnih namreč; v Srbiji brez Belgrada jih je 162, z Belgradom 223, to se pravi 38% vseh bank v Jugoslaviji. Na drugem mestu je Hrvaška-Slavonija s 134 bankami brez Zagreba, s 163 z Zagrebom = 28% vseh jugoslovanskih bank. Sarajevo ima 17 bank, drugi kraji Bosne-Hercegovine 50, skupaj 67 = 11%; Bačka, Baranja in Banat imajo 110 zavodov = 19%; Slovenija ima 9 bank?, Dalmacija 11. Po označenem številu bank v Sloveniji soditi ta statistika ni ravno najbolj zanesljiva. Vplačani kapital je znašal koncem leta 1921. 829.846.000 dinarjev in se je leta 1922. 829.846.000 dinarjev in se je leta 1922. skoro podvojil, ker so se občni zbori skoro vsi tako izrekli. Tako je znašal bančni kapital vseh bank začetkom letošnjega leta kakih 1600 milijonov dinarjev. V Srbiji so zvišali glavnice za 276 milijonov in je bilo koncem leta 1922. 209 že vplačanih, na Hrvaškem 140 in 91, v Bosni-Hercegovini 20 in 18 — brez Sarajeva, v Sarajevu 61 in 58, v Vojvodini 59 in 52, v Sloveniji 40 in 37, v Dalmaciji 30 in 14.

Ameriški Zeppelin — velikani. Sedaj dokončujejo v Ameriki v bližini Newyorka velikansko zračno ladjo, ne aeroplan, temveč zrakoplov, imenovan po znanem nemškem grofu Zeppelinu, ki se je s tem prav posebno pečal in kojega zračne ladje so imeli na Angleškem in v Italiji v zadnjih

časih z dvema takima orjakoma smolo in sta se ponesrečila, a Amerikancev to ni ustrašilo. — Notranjost ameriškega velikana ima ogromno rasežnost, do danes še nedoseženo: dolžina 245 metrov, širina 80 metrov, višina 60 metrov. — Ljubljanski grad je 64 metrov visok, sedlo Šmarne gore nad Tacnom 300 metrov. — Prostornina vseh plinovitih celic znaša 60.000 kubičnih metrov. Gonilno moč predstavlja 6 motorjev, vsak ima 300 konjskih sil, in ti motorji ženejo velikana po zraku s hitrostjo 100 kilometrov na uro. — Ljubljana—Trst = 73 kilometrov zračne črte. — Zrakoplov bo v službi ameriške mornarice in bo imel 23 mož posadke. S poskusnimi leti bodo začeli 1. julija. Neki drug tak »Zeppelin« se postavljajo v Friedrichshafen-u ob Bodenskem jezeru in bo izgotovljen na jesen.

Električni vlak. V Berlin je prišel lansko leto iz Petrograda znani ruski iznajditelj inženier Mahonin. Znašel in napravil je bil doma v Rusiji električni vlak, ki je vozil med Moskvo in Petrogradom. Ker so bile in so še transportne razmere na Ruskem v razsulu, v prvi vrsti vsled pomanjkanja premoga, je ta iznajdba največje gospodarske važnosti. Severoruski premož za kurjenje parnih kotlov ni poraben, južnoruskega pa vsled transportnih težkoč ne morejo dobiti; zato stoje nemške lokomotive, ki so jih pripeljali v Rusijo, v Petrogradu in jih ne morejo uporabljati. Iznajdba inženierja Mahonina pa nudi možnost razvoja večje energije ob veliko manjši izgubi kuriva. V Rusiji prej sploh ni bilo mogoče hitreje voziti kakor 70 kilometrov na uro, ker ruske železnice večje hitrosti niso prenesle; pri električnem vlaku pa dosežejo hitrost 120 kilometrov, brez vsake nevarnosti za vlak. Vlak inženierja Mahonina je vozil večkrat brez presledka na progi Petrograd—Moskva, 650 km, česar navadna lokomotiva ne zmore. Ker je v Rusiji preskrba z vodo na progah popolnoma onemogočena, vidijo v električnem vlaku edino rešitev iz obupnega položaja; kajti ta nudi možnost, da prevozimo daljše razdalje brez preskrbe s kurivom in vodo. — Ruska vlada je bila Mahoninu za to iznajdbo res tudi hvaležna in mu je rekla, naj si izbere kako uslugo. Rekel je, naj ga pustijo ven iz Rusije. Ker so bili besedo dali, so jo tudi držali in šel je na Nemško, da bi dobil tam patent in bi naročil pri raznih nemških tovarnah zgradbo takih vlakov. Vzel je pa seboj vse risbe in si po njegovem odhodu niso znali pomagati. Lokomotive so stale tam in nihče jih ni mogel spraviti naprej. — Kako je sedaj s to velezanimivo iznajdbo ne vemo; bomo pa ob priliki poročali.

Ameriška miniatura stanovanja. V Newyorku je nastalo v zadnjih letih tako pomanjkanje stanovanj kakor ga ni nikjer drugod. Nešteta je množica ljudi, ki se mora zadovoljiti s stanovanjem, ne dosti večjim kakor so na parnikih nam nakazani prostori. Pa stane kljub temu stanarina od 250 do 1000 dolarjev na leto, za eno sobo namreč; to se pravi: 75 do 300 tisoč naših kron. Iznajdljive glave so pa prišle na misel, kako napraviti posebna stanovanja za eno samo družino, obstoječa iz ene same sobe, vendar pa iz treh prostorov. — Tako stanovanje je takole urejeno: Najprvo sto-

pimo v predsobo, iz te v stanovanjsko sobo, opremljeno z jedilno sobo, zofo, pisalno mizo in z več stoli. Ponoči odpremo druga vrata te sobe in pridemo v pregradek, ki služi dvojnemu namenu: je obenem oblačilnica in kopalnica. Za vrati, zastrtimi s preprogo, sta dve zložljivi postelji, navpično-ploščnato naslonjeni na steno; pritisk na gumb ju z vso posteljnino spusti dol v pravilno vodoravno lego, in sta pripravljeni. Ti postelji pa lahko z nekim zavrtanjem potisnemo v veliko sobo, ki smo jo dosedaj rabili za jedilnico ali delavnico. V drugem pregradku je majhna kuhinja s toplim in mrzlim vodovodom in z omaro za led; nad to omaro je na levi strani shramba za posodo na desni pa električna peč s pečico in nad to še pomivalno orodje. Pod ognjiščem je predal s kuhinjsko posodo in z vsemi potrebnimi snažilnimi potrebščinami, bodisi za kuhinjo kakor za stanovanje; vključen je tudi aparat, ki vsrkava prah. 110 kosov posode iz porcelana, šest parov posrebrane obedne priprave, kuhinjski nož, kuhalnica itd., vse to je pa spravljeno v drugem predalu. Vrh tega je pa obdano ognjišče od plošč iz azbesta in od zastorov, tako da je vsaka nevarnost požara izključena. Jedilno mizo lahko po potrebi spremenimo v salonsko mizo, kadar ni v prvotni službi, in je dosti prostora pri nji za šest oseb. — Po teh stanovanjih je sedaj v Ameriki velikansko povpraševanje. Družba, ki se je začela pečati z zgradbo tega odpomočka, bo napravila na raznih krajih Newyorka nebotičnike in v njih nešteta taka stanovanja za srednje stanove, nudeča največjo prostorno ekonomijo. — Mislimo, da bi se splačalo kaj podobnega tudi pri nas. En sam nebotičnik z desetimi nadstropji bi rešil stanovanjsko krizo vse Ljubljane. — O ameriških nebotičnikih in njih zgradbi pa poročamo v drugem odstavku.

Jedna korisna ustanova. Beogradski Univerzalni informacijski Biro »Argus«, Univerzalni informacijski Biro »Argus«, osnovan tek pre par mesece, pokazao je več na delu svu korisnost takvog jednog preduzeća, čija se potreba osećala kod nas u toliko više, što život iz dana u dan postaje složeniji. — Osnivači ovog preduzeća predložili su najenergičnije dispozicije, da se »Argus« ne samo održi, nego i razvije do visine savremenih ustanova e vrste za Zapadu i tako će preduzeće »Argus« moći zadovoljiti vse obaveštajne potrebe naše publike. — Mi i s naše strane preporučujemo ovo preduzeće, jer smo imali prilike da se uverimo o uslugama, koje ono čini i našem novinarstvu sa svojom tako zvanom »Argusovom Štampom«, a nadamo se da će to i ostale redakcije potvrditi.

Odgovorni urednik Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani
Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136

prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Parketne deščice

hrastove dobavlja in polaga **bukove**
v vsaki množini
v mestu in na deželi

Anton Bokal

Ljubljana, Rimska cesta 16.

Prevzema tudi vsa v to stroko spadajoča popravila.
Delo točno in solidno.

Pleskar in ličar za stavbe in pohištvo

Josip Jug

Ljubljana, Rimska cesta št. 16

se priporočam cenj. občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela.

Za vsa izvršena dela jamčim dve leti.

Izvršitev točna.

Cene zmerne.

Stavbno podjetje

Ivan Ogrin

Ljubljana

Gruberjevo nabrežje 8

Prevzema vsa zidarska in
druga stavbna dela

Izvršuje razne načrte in pro-
račune

Izdaja strokovna mnenja

Primerno nizke cene
Delo solidno

Telefon št. 426

Stavbno podjetje

Ustan.
1850

Viljem Treo

Ustan.
1850

arhitekt in mestni stavbnik

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10

se priporoča za vsa v to stroko
spadajoča dela. — Izvršuje to-
zadevne načrte in proračune.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne ra-
čunov, eskomptira menice itd.

Zadružna gospodarska banka

v Ljubljani

posluje začasno v prostorih Zadružne zveze

Dunajska cesta 38/l.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice,
lombardira vrednostne papirje, kupuje in
prodaja tuje valute in devize, sprejema
vloge v tekočem računu in na vložne knji-
žice ter preskrbuje vse bančne in borzne
transakcije pod najugodnejšimi pogoji. x

Papirna trgovina
Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra c. 2,

priporoča in ima vedno v zalogi
trgovske in poslovne knjige, razne
bloke in pomožne knjige za obrt in
trgovino lastne založbe in izdelka,
pismeni, trgovski, uradni, prepisni
papir, založ. šolskih zvezkov 'Tabor'.

Postrežba točna tudi po pošti.

Najboljši in najcenejši pisalni stroji

 Oliver

REMEC - CO

LJUBLJANA - SHS

Kersnikova ulica šte. 7

Prej:

I. BANOVEC nasledniki.

Tovarna na Duplici p. Kamniku

STOLARSTVO

Upognjeno pohištvo

Prešani furnirji za stole in mizarstvo

PARKETI

Rezani les

Interurb. telefon: pisarna: Ljubljana 266,
tovarna: Kamnik 4.

Telegrami: Ljubljana Ingenieur Remec,
Kamnik REMEC - CO.

Stroji za šivanje iz najboljših tovarn
izgotovljeno moško obleko
zalogo klobukov
in drugo manufakturno blago

Cene zmerne!

Cene zmerne!

Vedno v zalogi pri

L. REBOLJ
KRANJ št. 24.

Pri meni kupljenim strojem jamčim 10 let.

Uzajemna zavarovalnica
v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenjska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Joško Videtič, Tržič
Kleparska delavnica.

Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča dela, stavbna in galanterijska. Pokrivanje vseh vrst streh in zvonikov. Zaloge galanterije so domačega izdelka. Izdelovanje ornamentov in okraskov. Napeljava vodovodov.

Postrežba točna, delo solidno, cene zmerne.

Strojno mizarstvo in koncesion. pogrebno podjetje

M. Gogala, Bled

se priporoča za izdelavo: oken, vrat, portalov, stopnic, steklenih sten, verand in pohištva in sicer od enostavne do najfinejše vrste. — Zaloga transportnih krst in prevzem pogrebnih transportov na vse strani naše države.

Gradbeno podjetje
ing. DUKIČ in dr.

Ljubljana, Bohoričeva ul. 20